

Premier circulaire
Atelier-colloque Traduire Diderot

L'atelier-colloque de Szeged est étroitement lié à l'élaboration en cours d'une nouvelle traduction d'œuvres choisies de Diderot, à paraître en novembre dans la même année, intitulée Denis DIDEROT, *Estztétika, filozófia, politika (Esthétique, philosophie, politique)*. Loin d'être une simple table-ronde de traducteurs, il ouvre une nouvelle perspective aux intervenants. Notre programme se conforme à la triple thématique du volume, c'est-à-dire les œuvres esthétiques, philosophiques et politiques de Diderot, à travers la médiation qu'est la traduction. Deux de ces domaines – à savoir l'esthétique et la pensée politique de Diderot – sont peu connus et peu traités en Hongrie. Quant aux textes philosophiques, ils ont rarement eu une place privilégiée dans la recherche. Sans contester l'importance des romans et de la théorie dramatique de l'auteur, mieux connus chez nous, nous souhaitons élargir la réflexion grâce à la future parution de cette anthologie.

Nous invitons les intervenants à s'exprimer sur plusieurs types de sujets. Les traductions de Diderot – existantes ou en préparation – permettent une approche théorique des problèmes de la traduction des textes entre littérature et philosophie, ou à la fois littéraires et philosophiques. Transposer le langage propre à un auteur – voire le langage d'un auteur – reste un défi pour les traducteurs, surtout quand il s'agit de *l'œuvre* dans le sens le plus large du mot et non seulement d'un texte à traduire. Les expériences de nouvelles traductions peuvent également nous amener à ouvrir le débat autour des problèmes terminologiques plus concrets. La réception hongroise de Diderot – du XVIII^e siècle jusqu'à nos jours – et l'actualité de Diderot en Hongrie forment une autre interrogation possible. Si cette réception est relativement mince – surtout par rapport à celle de Montesquieu, de Rousseau et de Voltaire – quel rapport ce fait a-t-il avec la nature de la diffusion des textes ? Le débat sur la transparence entre fiction et philosophie, sur l'interférence entre philosophie et littérature chez Diderot reste ouvert : les sujets relatifs à cette discussion s'intègrent parfaitement dans la perspective du colloque, surtout parce que les nouvelles traductions y apporteront de nouveaux éléments.

Date : 27 mars 2013

Lieu : Université de Szeged, Faculté des Lettres
6722 Szeged Egyetem u. 2., Kari Konferenciaterem

Équipe de coordination :

Péter BALAZS, maître-assistant du Département d'études françaises

Olga PENKE, membre de la Société Diderot et du Comité scientifique de Diderot 2013

Eszter KOVACS, membre de la Société Diderot et du Comité scientifique de Diderot 2013

Géza SZASZ, directeur du Département d'études françaises, vice-doyen de la Faculté des Lettres

Anita SULYOK, secrétaire de l'Université de Szeged, Département d'études françaises

Langue du colloque : français

L'atelier-colloque sera organisé par le Département d'études françaises, avec le soutien financier de la Société Diderot et du Service Culturel de l'Ambassade de France en Hongrie, en collaboration avec le Groupe de recherches des Lumières franco-hongroises de Szeged, avec l'Alliance Française de Szeged et avec le Centre Interuniversitaire d'Études Françaises (Budapest).

Programme provisoire de l'atelier-colloque

Séance première (9h. -10.30 h.) *Traduction des textes esthétiques, philosophiques et politiques de Diderot. Avec quels mots rendre la pensée de Diderot ?*

Séance plénière (11h. -12h)

Gerhardt Stenger (professeur à l'Université de Nantes)

Diderot traducteur

12h. -14h. Déjeuner

Seconde séance (14.30-15 h.) *Termes pertinents ou réemploi instinctif? Les notions philosophiques utilisées par Diderot*

Troisième séance (15.30-17 h.) *Postérité des oeuvres de Diderot en Europe. Traductions et réception hongroises*

17h30-18h. Inauguration de l'exposition: « Diderot - *Esthétique, philosophie, politique* » à la Bibliothèque Universitaire. Responsables de l'exposition: Ildikó Gausz et Tibor Márté

20h. Présentation de *La Comédie du Paradoxe*, création théâtrale de la troupe « La Virgule », mise en scène par Jean-Marc Chotteau, organisée par l'Alliance Française de Szeged

Nous attendons des propositions de la part des chercheurs et des enseignants du XVIII^e siècle, des traducteurs, et en particulier des enseignants et doctorants des départements d'études françaises et de philosophie des universités hongroises. Les propositions doivent être envoyées avant le 31 janvier 2013. Nous vous prions de nous transmettre le titre et un résumé de 10 lignes de votre communication proposée.

Adresses e-mail :

Balázs Péter tantris17@hotmail.com

Penke Olga polga@lit.u-szeged.hu

Kovács Eszter polieszter@yahoo.com

Département d'études françaises : francia@primus.arts.u-szeged.hu

Első körlevél
Diderot-fordítások. Esztétika, filozófia, politika
Műhelykonferencia

A Szegedi Tudományegyetem Francia Tanszéke 2013-ban műhelykonferenciát szervez Diderot születésének 300. évfordulója alkalmából. A konferencia szorosan kapcsolódik a készülő Diderot-fordításkötet munkálataihoz, amely Denis DIDEROT, *Esztétika, filozófia, politika* címen ugyanebben az évben jelenik meg. Túllépve az egyszerű fordítói kerekasztal keretein, új témák megvitatását tekintjük célunknak. Fő kérdésselvetésünk a kötet hármass felosztását követi, vagyis Diderot esztétikai, filozófiai és politikai szövegeit vizsgáljuk, a fordítás általi közvetítés tükrében. A három terület közül kettővel – Diderot esztétikai műveivel és politikai gondolkodásával – alig foglalkoztak Magyarországon; filozófiai írásai pedig igen ritkán kerültek az érdeklődés középpontjába. Távol áll tőlünk, hogy kétségbe vonjuk regényei és drámaelmélete jelentőségét, amelyek már megjelentek magyar fordításban. Fordításkötetünkkel célunk az, hogy Diderot eddig le nem fordított műveit ismerhessék meg a magyar olvasók és a konferencián is ezek a szövegek kívánjuk a beszélgetések középpontjába helyezni.

Három kérdéskörben várunk előadásokat:

A már megjelent vagy előkészületben lévő Diderot-fordítások a filozófia és irodalom határán elhelyezkedő, egyszerre filozófiai és szépirodalmi szövegek általános fordításelméleti problémáihoz vezethetnek bennünket. Egy adott szerzőre jellemző nyelvet, nyelvhasználatot visszaadni mindig is kihívás marad a fordítók számára, főleg amikor a szöveget a tágabb értelemben vett *életműben* kívánják elhelyezni. A fikció és filozófia átjárhatósága, a filozófia és irodalom összefonódása Diderot életművében továbbra is nyitott kérdés, amely szintén tökéletesen illeszkedik a konferencia tematikájába, hiszen a fordításkötet által közzétett szövegek új érvekkel gazdagíthatják ezt a vitát.

Az elméleti megközelítés mellett az elkészült új fordítások konkrétabb terminológiai kérdések megvitatásához is támpontot nyújtanak. Ezen a területen minden kolléga részvételét várjuk, akik a cím által jelzett tematika körébe tartozó korabeli szövegek fordításával foglalkoznak, elsősorban a francia, de más kultúrkörben is, hiszen az európai irodalom és filozófia szoros kapcsolatai a terminológiák harmonizálását vagy éppen sajátos eltéréseit is érdekessé teszik.

A harmadik terület Diderot munkásságának európai utóélete és ezen belül magyar recepciója a XVIII. századtól napjainkig, és Diderot aktualitása. Diderot magyar recepciója viszonylag szerény, főleg a Montesquieu-, Rousseau- és Voltaire-recepcióhoz viszonyítva; felmerül a kérdés, hogyan viszonyul ez a tény műveinek francia vagy magyar nyelvű megismertetéséhez, elterjedéséhez hazánkban.

A konferencia helye:

Szegedi Tudományegyetem

Bölcseztudományi Kar

6722 Szeged Egyetem u. 2., Kari Konferenciaterem

A konferencia időpontja: 2013. március 27.

Szervezők:

Balázs Péter, adjunktus, SZTE BTK Francia Tanszék

Penke Olga, egyetemi tanár, SZTE BTK Francia Tanszék, a Sociétés Diderot és a nemzetközi Comité Diderot2013 tagjai

Kovács Eszter, Bolyai-ösztöndíjas, SZTE BTK Francia Tanszék, a Sociétés Diderot és a nemzetközi Comité Diderot2013 tagjai

Szász Géza, docens, SZTE BTK Francia Tanszék tanszékvezetője, SZTE BTK dékánhelyettese

Sulyok Anita, tanszéki előadó, Szegedi Tudományegyetem Francia Nyelvi és Irodalmi tanszék

A konferencia nyelve: francia

A konferencia támogatói: Sociétés Diderot, Budapesti Francia Intézet, a szervezésben együttműködnek: Szegedi Tudományegyetem Francia Nyelvi és Irodalmi tanszék, Szegedi Klebelsberg Egyetemi Könyvtár, Szegedi Alliance Française, SZTE BTK Magyar-francia felvilágosodás kutatócsoport, Egyetemközi Francia Intézet (Budapest).

A konferencia tervezett programja

Első modul (9 -10.30 óra) *Nyelvhasználat, fogalmak, terminológiák, képek Diderot esztétikai, filozófiai és politikai műveiben. Eredetiség, következetesség, spontaneitás ? Diderot fordításának tanulságai.*

Scéance plénaire (11 -12 óra)

Gerhardt Stenger (professeur à l'Université de Nantes)

Az előadás címe : *Diderot traducteur*

(Déjeuner : 12 -14 óra)

Második modul 14.30-15 óra *Nyelvhasználat, fogalmak, terminológia, képek Diderot esztétikai, filozófiai és politikai műveiben. Eredetiség, következetesség, spontaneitás ? Diderot fordításának tanulságai.*

Harmadik modul (15.30-17 óra) *Diderot utóélete Európában. Fordításai és recepciója Magyarországon.*

17.30-18 óra A Klebelsberg Egyetemi Könyvtárban Diderot születése 300. évfordulójára rendezett kiállítás megnyitása. A kiállítás rendezői: Gausz Ildikó és Márté Tibor.

20 óra Színházi előadás a *La Comédie du Paradoxe* c. előadás bemutatója, a lyoni « La Virgule » színházi csoport, Jean-Marc Chotteau rendezésében, a Szegedi Alliance Française rendezésében.

A Diderot-évforduló megünneplése alkalmából tervezett konferencián várjuk a XVIII. századi kutatásokkal foglalkozó oktatók, kutatók, irodalmárok, filozófusok jelentkezését előadások tartására a fent vázolt témakörökben.

Kérjük az érdeklődő kollégákat, juttassák el hozzánk tervezett előadásuk címét és 10 soros összefoglalóját 2013. január 31-ig.

e-mail-címeink : Balázs Péter tantris17@hotmail.com

Penke Olga : polga@lit.u-szeged.hu

Kovács Eszter : polieszter@yahoo.com

Francia tanszék : francia@primus.arts.u-szeged.hu